

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Стефка Иванова Георгиева –
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

за дисертационния труд на
Анна Сергеевна Баранова

на тема:

**„Националнокултурната специфика на конотациите
в превода от руски на български език**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по научната специалност

**Славянски езици (Съвременен руски език -
Лингвокултурология)**

Научен ръководител: доц. д-р Илиана Михайлова Владова

Представената за защита работа на Анна Сергеевна Баранова е посветена на актуален и нерезработен проблем за съвременния руски и български език. Главен обект на работата са съществителните имена (нарицателни и собствени), съдържащи националноспецифични конотативни значения, които в езика функционират като вторични номинации, производни думи и устойчиви сравнения и представляват трудност при превода от руски на български език поради необходимостта да бъде предаден адекватно културния контекст на изходния език.

Дисертантката си поставя за цел да анализира и предложи специфичните възможности за адекватно възпроизвеждане на конотативния потенциал на лесемите от изходния текст при транслирането му.

Поставените в изследването задачи са конкретни и достатъчно обхватни за да се разкрие спецификата на анализирани стратегии за транслиране в различни контексти.

Избраните методи за изследване (лингвистично наблюдение, анализ на лексикографски данни, контекстуално-ситуативен анализ, контрастивен анализ, елементи на компонентен семантичен анализ и др.) са достатъчни за всеобхватността на разглеждания проблем.

Изследването е осъществено върху илюстративен материал от съвременни художествени текстове на руски автори (5 романа, 2 повести, 1 фейлетон и 3 разказа) и техните издадени преводи на български език, а така също и върху примери от паралелния Национален корпус на руския език. Анализирани са различни контексти, като дисертантката предлага оригинални преводачески решения на 55 конотативно маркирани лексикални единици, реализирани в 88 контекста.

Работата е написана на български език, състои се от увод, III основни глави, заключение, библиография, списък на използваните лексикографски източници и ексцерпирана литература и списък на приетите съкращения (общо 219 стр.).

В I глава *„Теоретични основи на изследването“* Анна Баранова представя операционалния терминологичен апарат, който използва в работата за анализ на изследвания проблем, разглежда основните теоретични положения на категорията конотация. При наблюдението на същността на конотацията дисертантката сполучливо използва различни изследователски ракурси, свързани със семиотиката, семантиката, стилистиката, психолингвистиката, конотативната лингвистика, транслатологията и лингвокултурологията. В дисертацията А. Баранова разглежда нееднозначното използване на термина културна конотация в

научната литература и приема по-широкия подход към тази същност. Обърнато е специално внимание лексикалната обективация на конотацията и на факта, че конотацията пронизва цялата езикова система и е неразделна част от дискурса. Дисертантката доказва, че конотацията, проявена на лексикално ниво, участва във формирането на прагматично-изобразителната ценност на цялото изказване и това се отразява на превода.

В глава II „Семантико-прагматично съдържание на нарицателните субстантиви и предаване на конотативните им значения при превода“ са анализирани основанията и семантико-прагматичният обем на конотативните значения на руските нарицателни субстантиви и разчленени номинации, както и начините им за предаване при превод на български език. Дисертантката е обединила ексцерпираните примери в 6 тематични групи: зооними, фитоними, предметни субстантиви, ситуативни субстантиви, наименования на хора и на фантастични същества. В работата е показана доминиращата експресивно-оценъчна функция на анализираните лексеми с преобладаваща пейоративна оценъчност. Значително по-рядко приоритетна е образно-номинативната функция. Илюстративният материал показва фреквентния избор на частична замяна на образа (*дикий вепрь* – *див звер*; *паук* – *тарантула* и др.). Фиксирани са и случаи на пълно запазване на образа (*угорь* – *змиорка*), също и случаи на неутрализацията на образа. Според А.Баранова това е основната стратегия, регистрирана при превод на лексикалните единици, които се отличават със силно изразена националноспецифична имплицитна семантика.

Дисертантката е стигнала логично до извода, че конотативната асиметрия на денотативно еквивалентни единици в руския и

български език е много по-ясно изразена сред фитонимите, отколкото сред зоонимите. Тя предлага конкретни и специфични преводачески трансформации.

В глава III „Семантико-прагматично съдържание на онимите и предаване на конотативните им значения при превода“ са разгледани начините за предаване на културните конотации на руските оними (топоними и антропоними) при превод на художествен текст. Сполучливо са анализирани прецедентните имена, спецификата на техните конотативни значения и са предложени адекватни методи за транслация.

Собствените имена са анализирани много сполучливо, обединени в 3 групи (имена на художествени персонажи, на реални личности, топоними и квазитопоними). Техните конотации са със силно изразена национална специфика, която е мотивирана основно от екстралингвистични фактори.

Събраният илюстративен материал е анализиран новаторски и креативно.

В *Заключението* са направени конкретни изводи и обобщения от анализа на илюстративния материал за начините на транслация на конотативния потенциал от изходния руски текст на български език. Доказана е тезата, че успешната реноминация на национално-специфичното конотативно съдържание със средствата на езика на превода е постижима.

Библиографията включва 173 заглавия на книжни източници. Липсват обаче някои важни сборници и монографии, в които са представени проблемите на националната специфика, например: *Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов. Москва: Языки славянской культуры, 2001; Воробьев В.В. Культурологическая парадигма русского языка. М., 1996; Гак В.Г.*

Языковые преобразования. М., 1998; Гачев Г.Д. Национальные образы мира. М., 1998; Карасик В.И. О категориях лингвокультурологии. Волгоград, 2001; Илиева Д. Лингвокультурология. Същност и категориален апарат. София, 2016 и др.

Авторефератът на дисертацията е построен логично, той дава добра представа за актуалността на изследвания проблем, за целите и конкретните задачи на дисертацията, за методиката на изследването, за съдържанието на работата, за направените изводи.

Практическият принос на изследването е несъмнен. Резултатите от представения в работата анализ могат да бъдат използвани при преподаването на руски език като чужд, в занятията по превод, лингвокултурология и др.

Трудът на Анна Баранова може да бъде полезен за всеобхватното описание на руския език и български език, при разработката на учебни помагала, спецкурсове, свързани с превода и лингвокултурологията.

По темата на дисертацията са представени 4 самостоятелни разработки (2 публикувани и 2 под печат) в научни сборници в България.

Считам, че представеният за рецензиране дисертационен труд представлява несъмнен научен интерес, отговаря на изискванията на Закона за РАС и му давам висока оценка.

Предлагам на **Анна Сергеевна Баранова** да бъде присъдена образователната и научна степен „**доктор**“ по научната специалност **Славянски езици (Съвременен руски език - Лингвокултурология)**.

09.09.2017 г.

г. Пловдив

Рецензент: .....

/ проф. д-р С. Георгиева/